

הַכִּי הָוֹ וְאֵי דָאָקָרִי שְׁלֹזָם. קָם הַהָוֹ יִזְדָּאֵי,
וְאֲשֶׁתֶּתֶף בְּהִדְיָה, פָּתָח הַהָוֹ יִזְדָּאֵי וְאָמָר, (משל כי כה)
עוֹבֵד אַדְמָתוֹ יִשְׁבַּע לָהֶם וּמְרֻדָּפָ רִיקִים יִשְׁבַּע רִישׁ.
הָאֵי קְרָא קְשִׁיא, וּבֵי שְׁלָמָה מַלְכָא דָאָהוֹ חֲבִים מִכְלָל
בְּנֵי עַלְמָא, הַיְד אָמָר דִּישְׁתַּדְלֵל בָּר נְשׁ לְמַפְלָח אַרְעָא
וְלֹאֲשֶׁתֶּדֶלָא אַבְתִּירִה, וַיִּשְׁבּוּק חַי עַלְמָא.

אַלְאָ רְזָא אָהָוֹ. פָּתָח וְאָמָר, (בראשית ב) וַיַּקְהֵל אֱלֹהִים
אֶת הָאָדָם וַיְגִיחֵהוּ בֶן עָדָן לְעַבְדָה וּלְשִׁמְרָה,
וְאַוְקְמוּחַ בְּרָזָא דְּקָרְבָּנִין אָהָוֹ. תֵּא חַזִּי, לְעַבְדָה, דָא
מַלְכָא עַלְאָה. וּלְשִׁמְרָה, דָא מַלְכָא תִּתְאָה. עַלְמָא
עַלְאָה, וְעַלְמָא תִּתְאָה. לְעַבְדָה (לְכִורָא) בְּרָזָא דָוּבָר,
וּלְשִׁמְרָה בְּרָזָא דְּשִׁמְוֹר.

וּבְגִין כֵּה, עוֹבֵד אַדְמָתוֹ, דָא גַּן עָדָן. דָא צְטִירִיךְ
לְמַעַבֵּד וּלְמַפְלָח, וְלֹאֲמַשְׁכָא לָה בְּרָכָא

לשון הקידוש

ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנַחֵהוּ בֶן עָדָן
לְעַבְדָה וּלְשִׁמְרָה, וּבְאָרוֹהוּ שֶׁהָוָא בְּסָוד
הַקְּרָבָנוֹת. בָּא רָאָה, לְעַבְדָה - זֶה הַמְלָה
הַעֲלִיוֹן. וּלְשִׁמְרָה - זֶה הַמְלָךְ הַתְּחִתּוֹן.
הַעוֹלָם הַעֲלִיוֹן וְהַעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן. לְעַבְדָה
- (לְזִבְרָה) בְּסָוד שֶׁל זָבוֹר. וּלְשִׁמְרָה - בְּסָוד
שֶׁל שָׁמֹר.
גַּמְשּׂוּם כֵּה עַבֵּד אַדְמָתוֹ זֶה גַּן עָדָן
שְׁאָרִיךְ לְעַשׂוֹת וּלְעַבֵּד וּלְמַשְׁךְ לָה
אַלְאָ סָוד הוֹא. פָּתָח וְאָמָר, (בראשית ב) וַיַּקְהֵל

אמֶר רַבִּי יוֹסֵי, כֵּד וְהֵרָא שְׁנָקְרָאת
שְׁלֹזָם. קָם אָתוֹ הַיְהוּדִי וְהַשְּׁתַּתְפֵּחַ עַמּוֹ.
פָּתָח אָתוֹ הַיְהוּדִי וְאָמָר, (משל ב) עַבֵּד
אַדְמָתוֹ יִשְׁבַּע לָהֶם וּמְרֻדָּפָ רִיקִים יִשְׁבַּע רִישׁ.
רִישׁ. הַפְּסָוק תֹּווֹ קְשָׁת, וּבֵי שְׁלָמָה
הַמְלָה, שֶׁהָוָא חָכָם מִכְלָל בְּנֵי הַעוֹלָם, אֵיךְ
אָמֶר שִׁיחָא מַעַמֵּץ אָקָם לְעַבֵּד אֶת הַאֲרָמָה
וְלֹהַשְׁתַּדְלֵל אֶתְרִיךְ וַיַּעֲזֵב חַי עַולְבָּה?
אַלְאָ סָוד הוֹא. פָּתָח וְאָמָר, (בראשית ב) וַיַּקְהֵל

מלעילה. ובכד אתברכה ואתמשבא לה ברכאנ מלעילה, איהו נמי אתברך בהזהה. הא חזי, דכהנא דמברך, מתברך. כמה דאת אמר, (במדבר י) ואני אברכם. ובגין כה, עובד אדמתו ישבע להם, דא הוא מזונא דלעילה. ומרדף ריקים, מאן דיתדבק בסטרא אחרא, דאייה מרדף ריקים. ישבע ריש ודי. אמר רבוי יוסי, זפאה אנת, דזבית להאי מלאה.

תו פתח ואמר קרא אבותיה, (משליכח) איש אמונות רב ברכות, דא הוא בר נש דמיהמנותא דקודשא בריך הוא ביתה, בגין רבוי ייסא סבא. דاتفاق על גב דהוה ליה מיכלא דההוא יומא לימיבל, לא הוה מתקין ליה עד דשאיל מזוניה קמי מלפה קדישא. לבתר דצלי צלויה ושהאי מזוניה קמי מלפה, בדין הוה מתקין. והוה אמר תדר, לא גתקין, עד דינגענון מבוי מלפה.

לשון הקודש

ברכות מלמעלה, וכשותהברכת ונמשכות לה ברכות מלמעלה, גם הוא מהברך עפה. בא ראה שהבחן שטברך מתרברך, במו שנאמר (במדבר י) ואני אברכם. ומשום לכך עבד אדמתו ישבע לחים - והוא המזון שלמעלה. ומרדף ריקים - מי שיתדבק הצד האחד שהנוא מרדף ריקים - ישבע ריש ודי. אמר

וְאֵלֹא לְהַעֲשֵׂר לֹא יִגְנָה, בְּגַין דֶּלָא בְּעָא לְאַשְׁתַדְלָא בָּאוּרִיתָא, דָאִיהִי חַיָּין דַעַלְמָא דִין, וְתַיִן דַעַלְמָא דָאָתֵי. הַשְׁתָא דָאִיהִי שְׁעַתָּא לְאַשְׁתַדְלָא בָּאוּרִיתָא, נְשַׁתְדָל.

פֶתַח הַהוֹזָא גְבָרָא בְּרוֹזָא דְחַלְמָא וְאָמָר, וַיַּזְבֹּר יוֹסֵף אֶת הַחַלּוּמוֹת אֲשֶׁר חָלָם לְהָם וְגוּ. וַיַּזְבֹּר יוֹסֵף אֶת הַחַלּוּמוֹת, וּבַי יוֹסֵף אַמְאי (נ"א אָמָר אָמָר) אָדָבָר לוֹזָן אִינְזָן חַלּוּמוֹת דְחָלָם לְהָזָה. וּמָה סְגִיא לֵיהֶ אלֹא לֹא אָדָבָר לְהָזָה, דְהָא יוֹסֵף חַכִּים הָזָה, וּכְתִיב, כָל עָרוּם יַעֲשֵׂה בְּדֻעַת וּכְסִיל יַפְרַשׁ אֹולֶת.

אָבָל, כִּיּוֹן דְחַמָּא דְאִינְזָן אַתָּה, וַסְגָּדֵי לֵיהֶ אָפִין עַל אַרְעָא. כִּיּוֹן אָדָבָר מִמָּה דְחָלָם לְהָזָה, בְּדַהֲזָה עַמְהָזָן. דְכַתִּיב, וְהַגָּה קָפֵה אַלְמָתִי וְגַם נִצְבָּה וְהַגָּה תְּסִפְרֵה אַלְמֹותִיכְם וְתַשְׁתַּחַווּן לְאַלְמָתִי. אָמָר יוֹסֵף

לשון הקודש

וַיַּזְבֹּר יוֹסֵף אֶת הַחַלּוּמוֹת אֲשֶׁר חָלָם לְהָם וְגוּ. וַיַּזְבֹּר יוֹסֵף אֶת הַחַלּוּמוֹת, וּבַי לְמָה יוֹסֵף וְאָמָר אָז וּבַר לְהָם אָזָתָם הַחַלּוּמוֹת שְׁחָלָם לְהָם, וּמָה הַזְעִיל לוֹ אָלוֹ לֹא הַזְעִיר לְהָם, שָׁהָרִי יוֹסֵף הִיה חָכָם, וּכְתוּב בְּלַעֲרוּם יַעֲשֵׂה בְּדֻעַת וּכְסִיל יַפְרַשׁ אֹולֶת? **אָבָל בֵּין שְׁרָאָה שָׁהָם בָּאוּ וּמִשְׁתַחְוִים לוֹ אֲפִים עַל הָאָרֶץ, אָז גַּנְבֵּר מִמָּה שְׁתַלְמָם לְהָם בְּשָׁהָה עַמְּהָם, שְׁבָתוּב וְהַגָּה קָמָה**

מִזְנוֹ מִלְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, אָז הִיה מַתְקִין, וְהִיה תִמְדִיד אָוֹרָה: לֹא נַתְקִין עַד שִׁינְגַּתְנוּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ.

וְאֵין לְהַעֲשֵׂר לֹא יִגְנָה, מִשּׁוּם שְׁלָא רִצָּה לְהַשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה, שְׁהָיָה הַחַיִם שֶׁל הָעוֹלָם הָזָה וְהַתִּיעַם שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. עֲבָשׂו שְׁהָיָה הַשְׁעָה לְהַשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה – נְשַׁתְדָל.

פֶתַח אָזָה הָאִישׁ בְּסָוד הַחַלּוֹם וְאָמָר,

בשעתא דחמא דברעין אחוי קפיה. דכתיב, **ויבאו אחוי יוסף וישתחו לוא אפים ארצה,** בדין ויזבור יוסף את החלומות אשר חלם. **דהא חמא דהו מתקיימי.**

תו, ויזבור יוסף את החלומות אשר חלם, אדבר לוון. בגין דלית נשוי קמי קדשא בריך הוא, **דהא חלמא דאייה טבא,** בעי בר נש לאדברא ליה **دلא יתנסי,** ובדיןatakim. **דהא כמה דאתנסי קמיה דבר נש, כי אתנסי עלייה.**

תא חוי, **חלמא דלא אתפער,** באגרתא דלא מתקרא, ותא חוי, בגין דלא אדבר, כמאן דלא ידע ליה. ועל דא, מאן דאתנסי מגיה חלמא וללא ידע ליה, לא קיימה עלייה לאתקימא. ובגין דא יוסף הוה דבר חלמא, בגין לאתקימא. בגין דלא

לשון הקודש

אלפתוי ונם נאבה והנה תפינה טוב, אריך אדם להופירו, שלא ישכח, ואנו מתקנים, שחררי במו שנשבח לפני הארץ, בך נשבח עליהם. **בא ראה,** חלום שלא נפתר, באגרת שלא נזכר, מפני שלא הביר אותו. ועל זה, מי שנשבח מפניו חלום ולא ידע אותו, לא עומד עליו להתקים. ומשום זה יוסף היה זכר אותם, משום שאין שכחה לפני לפניו, שכחוב ויבאו אחוי יוסף וישתחו לו אפים ארצה, או ויזבר יוסף את החלומות אשר חלם, שחררי ראה שם קיימים. עוד, ויזבר יוסף את החלומות אשר חלם – זכר אותם, משום שאין שכחה לפני הקדוש ברוך הוא. שחררי חלום שהוא

וַתִּתְגַּנֵּשׁ חֶלְמָא מְגִיה לְעַלְםָ, וְהַזָּה מַחֲפָה לֵיה תְּדִיר. וַיֹּאמֶר אֲלֵיכֶם מְרֻגְלִים אַתֶּם, אַיְהוּ דָבֵר חֶלְמָא. אֲבָל מַלְהָ לֹא אָמֵר לוֹן, אֲלֹא מְרֻגְלִים אַתֶּם.

פתח רבי יוסף ואמר, (קהלת ח) כי בא הַחֲלוּם בְּרוּב עֲנֵן וּקוֹל בְּסִיל בְּרוּב דְּבָרִים. כי בא הַחֲלוּם בְּרוּב עֲנֵן, הָא אַוְקְמוֹתָה. דְבָמָה אַיְנוֹ סְמִיכָין בְּחֶלְמָא, וּמִמְּנוֹ דְּרָגֵין עַל דְּרָגֵין. עד דְחֶלְמָיוֹן מְגַהֵּן קַשּׁוֹט בְּלָהָו, וּמְגַהֵּן דָאִית בְּהָוָן קַשּׁוֹט וּכְדִיבָו. אֲבָל לֹאַיְנוֹן וּבְאֵי קַשּׁוֹט, לֹא אַתְגָּלֵי לוֹן מְלִין בְּדִיבָן בְּלָוָם, אֲלֹא בְּלָהָו קַשּׁוֹט.

תָא חֹזֵי, דְגַנִיאָל מַה בְתִיב בֵיה, (דְגַנִיאָל ב) אַדְיָן לְדְגַנִיאָל בְּחַזְוֹא דַי לִילְיאָ (דף ד ע"א) רֹזָא גָלִי. וכְתִיב, (דְגַנִיאָל ז) דְגַנִיאָל חָלָם חֹזֵה וְחֹזֵי רַאשָׁה עַל מִשְׁבְּבִיה בְאַדְיָן חֶלְמָא בְתִב. וְאֵי אִית בֵיה מְלִין בְּדִיבָן, אַפְמָאי אַיְכָתִיב

לשון הקודש

תָמִיד מְצָפָה לו. וַיֹּאמֶר אֲלֵיכֶם מְרֻגְלִים בְּלָם אַמְתָה, וּמְהָם שִׁישׁ בְּהָם אַמְתָה וְכוֹבָב אַתָם. הַזָּה וּבָר אֶת הַחֲלוּם, אֲבָל לֹא אָמֵר לְהָם דָבָר, אֲלֹא מְרֻגְלִים אַתֶּם.

פתח רבי יוסף ואמר, (קהלת ח) כי בא הַחֲלוּם בְּרוּב עֲנֵן וּקוֹל בְּסִיל בְּרוּב דְּבָרִים. לְדְגַנִיאָל בְּחַזְוֹן הַלִּילָה סּוֹד גָלָה, וכְתִוב (שם ז) דְגַנִיאָל רָאָה חָלוּם בְּהִוּתוֹ יִשְׁן עַל מִשְׁבָּבוֹ, אוֹ בְתִב אֶת הַחֲלוּם. וְאֵם יִשְׁבַּבְוָה מְהָם דְרָגוֹת, עַד שְׁנַחְלוּמוֹת מְהָם

בין בתובים. אלא אינן זפאי קשות, בשעתה דגשפתהון שלקון. לא מתחברו בהו, אלא מלין קדישין. ואודען לוֹן מלוי דקשוט, מלין קיימן דלא משקרן לעלמיין.

וְאֵי תימא, הָא תַּנִּזְנֵן דְּדוֹד מִלְבָא לֹא חֶמְא חֶלְמָא טָבָא. הָא אֲשֶׁתְמַע דְּהֹהֶה חֶמְיִי דְּוִיד מלין דלא קשות. אלא וְדָאי, כל יומוי הוה משתקدل לאושדא דמיין, ואגה קרבין, וכל חלמוני לא הוֹ אֵלָא חֶלְמַיִן בישין. חורבא ושותמotta ודרמא ואושידי דדמיא, ולא חֶלְמָא דשְׁלָם.

וְאֵי תימא, לְבָר נְשׁ טָב אֲחֹזְיָאוּ לֵיה חֶלְמָא בִּישָׁא, חֶבְיִ הָוָא וְדָאי. כל אינן בישין דזמיןין לאתדרבקא על אינון דעברי על פתגמי דאוריתא, ואינן עונשין דזמיןין לאתענשא בהוֹ אֵלָא עַלְמָא.

לשון הקודש

רְבָרִים כוֹזְבִים, לְמָה גְּכַתָּב בֵּין הבתוּבִים? אֵלָא אוֹתָם צַדִּיקִים אֲמָתָה, בשעה שנשומותיהם עולות, לא מתחברים בהם אֵלָא רְבָרִים קְדוּשִׁים, שפודיעים לוֹ דָבְרִי אֲמָתָה, רְבָרִים קִימִים, שלא משקרים לעולמיים. ואם התאמր, הנה שנינו שדור הפלך לא ראה חלום טוב, הנה נשמע שהיה רואה דור רְבָרִים שלא אֲמָתָה? אֵלָא וְדָאי, כל שעתידים להשיג – על אותן שעוגרים על דברי תורה, אותן ענשיות שעמידים להענש בעולם ההוא בלא רואה, כדי

בָּלְהוּ חַמִּי. בָּגִין דֶּבֶל שְׁעַתָּא יְהָא דְּחִילּוּ דְּמִרְיִה
עַלְיהָ, וְהָא אֲתִעַרְוּ. דְּבַתִּיב, (קהלת ג) וְהַאֲלָהִים עָשָׂה
שִׁירָאוּ מִלְּפָנֵינוּ, זֶה חַלּוֹם רָע. וְעַל דָּא, לְהַחְוֹא זְבָאָה,
אֲחֹזִי לִיהְ חַלְמָא בִּישָּׁא, בָּמָה דְּאַתְּמָר.

תָּא חַוִּי, דְּהָא תְּגִינָן, דְּהַחְוֹא בָּר נְשׁ דְּחַמִּי חַלְמָא.
בָּעֵי לִיהְ לְמַפְתָּח פּוּמִיהְ בִּיהְ קְפִי בְּגִי נְשָׁא
דְּרַחְמִי לִיהְ. בָּגִין דִּיסְטָלָק רְעוֹתָא דְּלָהּוֹן לְגַבִּיהְ לְטָבָּ
וּבְפִתְחָוֹן פּוּמִיהְוּ לְטָבָּ, וּבְשַׁתְּבָחָ רְעוֹתָא וּמְלָה כָּלָא
לְטָבָּ. רְעוֹתָא דְּאִיהְ מְחַשְּׁבָה, שְׁרוֹתָא דְּכָלָא, וּמְלָה
דְּאִיהְ סִיוּמָא דְּכָלָא. וְעַל דָּא אֲשַׁתְּבָחָ דְּהָא שְׁלִימָוּ
אִיהְ בָּרְזָא עַלְאָה.

וּבִgin בְּךָ אַתְּקִים כָּלָא, וּבְעִינָן רְחִימָן דָּבָר נְשׁ (נ"א
רְחִימָן עַלְיהְ דָּבָר נְשׁ) בָּגִין לְאַתְּקִיםָא בְּהַחְוֹא בְּשָׁרָא
טָבָּא, וּכְלָא אִיהְ בְּדַקָּא יָאָות. וּבִgin בְּךָ קְדָשָׁא בְּרִיךְ

לשון הקודש

שְׁבָל שָׁעָה תְּהִיא יְרָאָת אֲדוֹנוֹ עַלְיוֹן. וְהַגָּה
הָעִירָוּ שְׁבָרְתָוּב (קהלת ג) וְהַאֲלָהִים עָשָׂה
לְטוּבָּ, וּמִצְאָה הַרְצָוֹן וּבְקָרְבָּן הַכָּל לְטוּבָּ.
שִׁירָאוּ מִלְּפָנֵינוּ – זֶה חַלּוֹם רָע. וְעַל זֶה
לְאַוּתוֹ צְדִיקִים מְרָאִים לוֹ חַלּוֹם רָע, בָּמוֹ
וּהְפָלָה שֶׁהָיָא סִימָן הַכָּל. וְעַל בְּן נִמְצָא
שְׁהָנָה הוּא שְׁלָמוֹת בָּסָוד עַלְיוֹן.

שְׁנַתְּבָאָר.

בָּא רְאָה, שְׁהָנָה שְׁנִינָה, שָׁאוֹתוֹ אָדָם
וּמִשּׁוּם בְּךָ הַכָּל מִתְּקִים, וּצְרִיכִים
אֲוֹהָבִי הָאִישׁ לְהַתְּקִים בָּאָתוֹ פְּתָרוֹן
טוּבָּ, וְהַכָּל הוּא בְּרָאִי. וּמִשּׁוּם בְּךָ
לְפִנֵּי אֲנָשִׁים שְׁאֲוֹהָבִים אָתוֹ, בְּרִי